

Wearing Hearing Aids on Shabbos

1) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן פה

שימוש במכשיר שמיעה לחרש בשבת כ"ב מנ"א תשכ"ט. מע"כ ידידי מהר"ר ברוך יצחקי שליט"א.

הנה בדבר מכונת השמיעה לחרשים אם יש בזה האיסור דיש בדבור ע"י מייקראפאן, נוהגין אנו כאן להקל אף שאנו אוסרין בדבור במייקראפאן מארבעה טעמים, שני טעמים שהם לחשש איסור מלאכה אבל אין האיסור ברור, ושני טעמים שברור איסורם אבל הם מדרבנן, מהטעם שאבאר.

והנה הטעם שאסור במייקראפאן משום שבחול הדרך של בנ"א לחברו להעלעקטרי רק בשעה שצריכין לדבר ולא קודם, הרי איסור זה הוא דוקא בדבר שמשמיע קול לרבים, כהא דנתנית חטים לתוך רחים של מים בע"ש כדי שיטחנו בשבת כדאיתא בשבת דף י"ח, משום שיאמרו שנתן החטים בשבת ובכל כה"ג שאוושא מילתא, שהוא שייך במייקראפאן שהוא נשמע לרבים, ולא במכונה זו שהוא ענין שלא נשמע כלל לאחרים שאינו בכלל איסור זה...

והטעם דכיון דהכל יכולים לתקן הוא ג"כ בכלל איסור כלי שיר, דהא מצוי שמתקלקל ויבואו לתקנו, נמי אין לאסור כיון דהוא רק לחרשים שיש להחשיב זה מילתא דלא שכיחא שלא גזרו, וגם שהוא צורך גדול מאד לאלו הצריכין לזה שבלא זה יש חשש פקוח נפש כשירצה לילך החוצה שלא ישמע נסיעת המכוניות (קארס) שיש לומר שלא גזרו כה"ג, וכדי שלא יבא לחשש שיתקן צריך לדבק איזה דבר במקום ששייך התקון... ונמצא שמאלו איסורים הברורים שאיכא במייקראפאן ליתנהו במכונת השמיעה.

והחששות שהם מענין מלאכה שהאחד הוא בזה שקול הנשמע מהמייקראפאן אינו קול האדם המדבר עצמו אלא שנעשה שם רושם של הברותיו ומה שנשמע הוא קול ההברה שנעשה שם, הנה אף אם נימא שגם במכונת שמיעה זו נעשה כן, הא מכיון שלא ברור לן האיסור בזה דלאיזו מלאכה נדמה זה שלכן אין בידנו לאסור לחולה ולצורך גדול כזה מאחר שלא ברור לן האיסור...

וחשש השני שמשמש בכח העלעקטרי בדבורו כדחזינו מהא שאיכא חלוק בין מדבר בקול רם למדבר בקול נמוך שאיכא אולי חשש מלאכה בהשתמשות בכחות העלעקטרי אף בלא הבערה, נמי אינו איסור ברור ואף לא ספק ברור... ולכן גם בשביל חשש זה שאינו ברור אין לאסור לחולה ולצורך גדול כזה כדלעיל.

והנה לבד זה הא החרש שבאזנו מונח המכונה אינו עושה שום מלאכה והנידון הוא על המדברים, שלכן על אותן שאין מדברין ביחוד להחרש אלא בכלל לעלמא הרי אינם מתכוונים ודבר שאין מתכוין מותר ואין זה פסיק רישא דהא כמה פעמים שאף עם המכונה אינו שומע, ורק על אלו שמדברין ביחוד להחרש הוא מתכוין, וגם הרבה פעמים כשמדברין ביחוד להחרש הוא שומע והוי גם פ"ר ואף בלא פ"ר הא כשמתכוין אסור, ולכן כשאפשר טוב שלא ידברו ביחוד להחרש ותועיל המכונה לרוב הדברים שצריך לשמוע שהוא למה שמדברין בכלל לעלמא כגון מה שצריך לשמוע כשהוא נמצא ברחוב ובביהכ"נ ועל הדברים ששואל ישיבו לו שלא בדבור אלא ברמיזה, ואם א"א כעובדא זו שהיא קטנה בת שש שמוכרחין להשיב לה ולפעמים דוקא בדבור אין לאסור. ידידו, משה פיינשטיין.

2) שולחן שלמה ערכי רפואה חלק ב עמ' פא - פ

בתחלת דבריו מסתפק אם מותר לטלטלה ולא יהא בה דין מוקצה הנה לענ"ד לא מצאתי שום טעם לחוש בזה לאיסור מוקצה שהרי לכל היותר אין זה אלא כלי שמלאכתו לאיסור דמותר עכ"פ לצורך גופו ואין לומר דכיון שדמיה יקרים חשיב כמוקצה מחמת חסרון כים דאסור גם לצורך גופו דכל זה דוקא כשמשמש בו לצורך דבר שאין הכלי עומד לכך משא"כ הכא הרי המכונה עומדת לכך וזו היא תשמישה תדיר

Wearing Hearing Aids on Shabbos

אולם גם נלענ"ד דאין זה חשיב כלל כמלאכתו לאיסור שהרי אם הכניס בה את האבן החשמלי מערב שבת והשאיר את מעבר הזרם פתוח לכל השבת הרי זה עדיף טפי ממורה שעות שמודד את הזמן והוי ככלי העשוי למדידה ואע"פ כן נהגו בו היתר כמבואר במפרשי השו"ע סוף סי' ש"ח והיינו משום דלא חשיב במלאכתו לאיסור אלא דוקא כשהכלי מיוחד להאדם לעשות בה איסור משא"כ זה שהשעון מודד את הזמן ולא האדם אין זה חשיב כלל כעומד למלאכת איסור וה"נ גם כאן מה שהמכונה קולטת את קול המדבר ומקרבתו לאוזן השומע לא הוי כלל כמלאכתה לאיסור

דנלענ"ד דאף אלה שאוסרים את הערכת השעון בשבת היינו משום דדרך השעון רק להעריכו ולהיות הולך תמיד אלא שלאחר העריכה הוא מתחיל להתקלקל מעצמו ולכן כל פעם שמעריכו הוי כמתקן מנא ודמי לכלי שמתקלקל בכל יום או יומים וצריך תיקון ע"י עריכה משא"כ מטה רפויה וכוס של פרקים שרגילים תדיר לפרקו ולהחזירו שפיר אמרינן דגם בשעה שהוא מפורק עדיין שם כלי עליו ולכן כשמחזירו אינו חשוב כלל כמתקנו כיון שכך הוא תשמישו תדיר

ועוד נראה דכשמחזיר מטה ומחבר את חלקיה המפורקים עושה שינוי בגוף הכלי ונראה לכל אדם כמתקן מנא וכן בעריכת השעון הרי הוא מותח את הפעדער [קפיץ] שבפנים ולכן חשיב שפיר כעושה כלי משא"כ בנד"ד ע"י זה שפותח וסוגר את הזרם אינו משנה כלל את גוף הכלי וכן בשעה שפותח אינו מחבר כלל שום דבר חדש שלא היה תחלה מחובר אל המכונה בכה"ג נראה דמכונה כזו אף בשעה שמעבר הזרם סגור הרי זה חשיב טפי כלי ממטה פרוקה וכיון שעשויה לפתוח ולסגור תדיר מנלן להחמיר ולאסור את פתיחתה בשבת

וגם אין צורך כלל להחמיר ולכרוך את מקום הפתיחה והסגירה שאף אם נחמיר לחשוב את המכונה בשעה שמעבר הזרם סגור כאילו אין זה כלי כלל וכשפותח הוי כעושה כלי חדש וחשיב כמכה בפטיש מ"מ אין לחדש חומרא כזו דלא מצינן דחשו רבנן אלא שמא יטה או יחתה בשעה שהוא צריך לו אבל לא שמא יכבה בשעה שאינו צריך לו וכן לא חששו בנשיאת פאריסא"ל [מטריה] שמא יסגרנו דאסור משום סתירה וכן בשעון לסגור את מקום הערכתו אף שיש אוסרים הערכתו גם בשעה שהוא מהלך

אולם יש להתיר מטעם אחר דמבואר שם בשו"ע סכ"ב וסכ"ז דכל דבר שהוא לרפואה חשיב תכשיט ומטעם זה יוצאים במוך וספוג שע"ג המכה ... ואע"ג דבנד"ד אין זה ריפוי גמור אבל מ"מ כיון דבשעה שהוא לובשו הרי הוא שומע נראה דדמי לרפואה ובפרט דאף בכה"ג שרק מגין על האדם מצער ג"כ יש להקל כמבואר שם במשנ"ב ס"ק ק"ח

והחלטנו אז לא לחוש בזה למכה בפטיש או תיקון מנא משום דתיקון מנא הוא דוקא כשהתיקון הוא בר קיימא ולא כשרגילים תיכף לחזור ולסותרו אחר השימוש וכידוע דבכה"ג שרגילין לסותרו בשבת עצמה מותר גם לכתחילה

Wearing Hearing Aids on Shabbos

מכשיר של חרשים בשבת

ו. בנוגע למכשיר השמיעה של החרשים, אמר לי הגר"ק שליט"א ששמע שמרן החזו"א זצוק"ל אסר כמו חש"מל ואסר לדבר אל החרש בשבת כשלוש מכשיר זה, וכן אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שאיסורו כמו הדלקת החש"מל, וכן אמר לי גיסי הגרש"ז שליט"א שלשיטת החזו"א בהדלקת חש"מל בשבת דחייב מדאורייתא משום בונה, ה"ה במכשיר החרשים לענין פתיחתו וכבוי וחלופי המצברים דחייב משום בונה.

אחד מהמתפללים לבש מכשיר הנ"ל

ז. עוד אמר לי הנ"ל שדבר עם אביו מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אם מותר לו להיות ש"ץ בשבת היכא שאחד מהמתפללים חרש ולובש מכשיר כזה ומו"ר רצה לצדד להיתר משום פ"ר דלא ניחא לי' ולא הכריע למעשה.

ח. בדידי הוי עובדא (בשנת תש"ל בערך) בשבת, כהן שהי' לו מכשיר שמיעה וקראו לו לעלי' לתורה ואחריו קראו אותי (לוי) והתעורר אצלי השאלה בנוגע לברכתי משום שבעת דבורי אני מפעיל את המכשיר אצל הכהן ואח"כ שאלתי ע"כ למו"ר (שליט"א) זצוק"ל ואמר לי שהמדבר למכשיר האיסור כמו להדלקת חש"מל משום שהדיבור מפעיל את המכשיר, אמנם יש צד היתר בדבר כי כל קול רעש מפעיל את המכשיר ויתכן שקול נוסף אינו מגביר את פעולת המכשיר מאחר שבדרך כלל בביהכ"נ ובין רבים מישוהו מדבר או יש רעש מהרחוב וממילא המכשיר כבר מופעל א"כ בהוספת דבורי ליכא איסור מ"מ אמר לי שלא כדאי לעלות אחריו כי אפשר שאין קול אחר ונשאר בצ"ע.

(א"ה, בשנת תש"ן אמר לי מומחה למכשירים אלה, שיש בין אלה סוגי מכשירים שמווסתים את עצמם והיינו אם הקולות הנקלטים גבוהים מדי או רועשים מדי, המכשיר מוסת את עצמו ומנמיך את הקול לכדי שמיעה הרצויה, לפי"ז לא מועיל מה שהמכשיר כבר מופעל כי כל קול נוסף שמגביר את הקולות משפיע על המכשיר שיפעיל את עצמו לוסת את הקול).

Wearing Hearing Aids on Shabbos

קיצור שולחן ערוך חזון עובדיה • שבת

תריב

מכשיר שמיעה

טו. אדם שהוא כבד שמיעה, מותר לו להשתמש בשבת במכשיר שמיעה שהוא פועל מערב שבת¹⁸. ובשעת הצורך מותר לשנות בשבת את עוצמת הקול¹⁹. אולם אין להדליקו או לכבותו בשבת. וכן אין להחליף הסוללה בשבת²⁰.

ומותר לחזן ולקורא בתורה להרים קולם בבית הכנסת כשיש שם אדם המרכיב מכונת שמיעה, ואין בזה שום חשש²¹.

טז. מותר לצאת במכשיר שמיעה לרשות הרבים בשבת, אף כשאין במקום עירוב, שכיון שהוא מורכב ומהודק על האוזן כדרך מלבוש, דומה למשקפיים ומותר. ואין לחוש שמא יפול מאזנו ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, שמן הסתם מקפידים על מכשיר זה שדמיו יקרים, להרכיב אותו יפה באופן שאינו עלול ליפול²².